

Motion till riksdagen

1989/90:Sf603

av Hans Göran Franck m.fl. (s)

Bekämpande av rasism och främlingsfientlighet

I vår grundlag finns det bestämmelser som behandlar invandrades och etniska minoriteters rättsliga ställning. Det anges där att ingen får missgynnas därför att han eller hon med hänsyn till ras, hudfärg eller etniskt ursprung tillhör en minoritet.

För olaga diskriminering kan man enligt brottsbalken straffas med böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som har till uppgift att som näringsidkare ge service till allmänheten får inte diskriminera. Det gäller t.ex. bostadsförmedlare, arbetsförmedlare, poliser, socialsekreterare, läkare och andra kommun- och statsanställda. Det gäller också hyresvärdar, affärsanställda eller restaurangägare och deras personal, campingföreståndare och andra privata näringsidkare och deras anställda, för att ange ytterligare exempel.

I brottsbalken finns också en särskild bestämmelse som förbjuder hets mot folkgrupp. Den som offentligen eller eljest i uttalande eller annat meddelande som sprids till allmänheten hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelse kan dömas för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller om brottet är ringa till böter. Även hets mot invandrare är straffbelagt.

Bestämmelsen om olaga diskriminering gäller däremot inte förhållanden på arbetsmarknaden, t.ex. om en arbetsgivare diskriminerar en med viss hudfärg eller en annan invandrare när han anställer personal eller i sin behandling av anställda. Men det finns särskilda regler som gör att stat, kommun och landsting, som arbetsgivare, inte får diskriminera någon som t.ex. söker anställning där.

Enligt vår mening är dessa bestämmelser på arbetsmarknaden bristfälliga och borde reformeras så att diskriminering blir förbjuden på hela arbetsmarknaden. Det behövs också att man kan sätta in ekonomiska sanktioner och straffpåföljder i allvarigare fall.

Det är angeläget att det snarast kommer ett regeringsförslag som beivrar diskriminering på arbetsmarknaden.

Vi hänvisar till diskrimineringsutredningens betänkande (1983:18) med förslag till förbud i lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet. Utredningens förslag som fick övervägande positivt bemötande i remissomgången bör i allt väsentligt genomföras.

FN-konventionen från 1965 omfattar förbud mot alla former av rasdiskriminering och sålunda även i arbetslivet. Den trädde i kraft 1969.

Anmärkningar har riktats mot Sverige, och andra länder som inte följt konventionen, från FN-kommitténs sida för att inte lagstifta enligt konventionen. Detta är viktigt att reagera på, inte minst med tanke på Sveriges trovärdighet i internationella sammanhang.

Sverige uppfyller inte heller konventionen då det gäller den organiserade rasdiskrimineringen.

Vår grundlag lägger inga hinder för förbud mot rasistorganisationer. I regeringsformen sägs att föreningsfriheten får begränsas om det gäller sammanslutning vars verksamhet innebär förföljelse av folkgrupp av viss ras, hudfärg eller av visst etniskt ursprung.

Kommissionen mot rasism och främlingsfientlighet, med Leif Blomberg som ordförande, föreslår att ett förbud införs i lag mot sammanslutningar som ägnar sig åt att förfölja personer eller grupper av viss ras, med viss hudfärg eller av visst etniskt ursprung. Deltagande i sådana sammanslutningars verksamhet blir enligt förslaget kriminaliserat.

Skälen till förslaget är i huvudsak två: För det första är lagstiftning ett av de politiska redskap som skall användas för att föra samhället i önskvärd riktning. En lagstiftning till skydd för mänskliga rättigheter är ett viktigt budskap om vilka normer och värderingar som bör råda i samhället. Sådana signaler från statsmakterna bör vara entydiga, och rätten att slippa förföljelse på grund av ras m m är en grundläggande mänsklig rättighet.

Det andra skälet till förslaget är att Sverige har anslutit sig till FN-konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering.

Polisen har nyligen rapporterat om rasistisk brottslighet. Det förekommer omfattande rasistisk brottslighet i Sverige och den förekommer praktiskt taget över hela landet. Mellan 1984 och 1987 begicks 2 000 brott med rasistiska inslag. Men det finns ett stort mörkertal. Antalet brott är i verkligheten mycket större än de som beivrats.

Detta är den uppfattning som polisen länge haft och som nyligen bekräftats i en enkät som rikspolisstyrelsen företagit hos landets polismyndigheter.

I en redovisning till kommissionen konstaterade rikspolisstyrelsen, att olika slag av brottslighet innefattar rasistiska motiv. Skadegörelse och stöldbrott är de vanligast förekommande. Misshandel, olaga hot och ofredande förekommer också i stort antal i detta sammanhang.

Den rasistiska brottsligheten står alltså att finna långt ifrån bara under rubrikerna "hets mot folkgrupp" eller "olaga diskriminering", de enda två stadganden i brottsbalken som direkt straffbelägger rasistisk eller annat diskriminerande beteende. I stället döljer sig rasismen i en rad olika brott.

I redovisningen ger rikspolisstyrelsen också förslag om hur polisen kan göras ännu mer delaktig i kampen mot rasism och främlingsfientlighet. Bland förslagen märks en intensifierad spaning efter personer som bedriver rasistisk brevterror samt information till nyanlända invandrare om rättsregler och rättsväsende i Sverige.

Den redogörelse vi har lämnat leder oss fram till att bekämpande av brott med etnisk bakgrund borde bli ett fjärde prioriterat område i brottsbekämpningen (vid sidan av våldsbrott, narkotikabrott och ekobrott). Olaga diskriminering och hets mot folkgrupp är så allvarliga brott i ett demokratiskt rättssamhälle att alla krafter måste sättas in för att beivra brott av detta slag.

Självfallet går det inte att stoppa rasismen bara genom lagstiftning. Men lagen och en strikt tillämpning av den kan vara ett bra stöd för opinionsrörelsen mot rasism. Rasismen måste bekämpas på alla områden. Det behövs en förbättrad och intensifierad undervisning inom hela vårt utbildningsväsende. Det är nödvändigt att massmedia främst genom självsanering tar nya tag inte bara för att få bort avarterna, utan även för att främja alla människors lika värde och rätt. Självfallet skall detta bara ske genom frivilliga åtgärder från massmedias sida och med fullt beaktande av vad tryck- och yttrandefriheten kräver.

Det gäller framför allt att genomföra sådana politiska, sociala och ekonomiska förändringar i samhället att själva grogrunden för rasism och rasfördomar utrotas.

Allt detta behövs för att skapa bättre förutsättningar för att bekämpa de förtäckta, de dolda rasfördomarna som kanske är farligast. Til syvende og sidst är det den enskilda människan som aldrig får vara tyst var än det smygande giftet sprids.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lagförslag framläggs som beivrar diskriminering på arbetsmarknaden med ekonomiska sanktioner och straffpåföljder,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringsförslag framläggs om förbud i lag mot sammanslutningar, som ägnar sig åt att förfölja personer och grupper av viss ras, med viss hudfärg och av visst ursprung liksom deltagande däri,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att beivrandet av brott med rasistisk bakgrund blir ett prioriterat område i brottsbekämpningen.¹⁾

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att omfattande åtgärder bör vidtas för en förbättrad och intensifierad undervisning inom hela utbildningsväsendet angående rasfördomar, rasism och främlingsfientlighet,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att över-

¹ 1989/90: JU203

läggningar bör upptas med skilda organisationer inom massmedia för att motverka rasistiska och främlingsfientliga tendenser och inslag.

Mot. 1989/90
Sf603

Stockholm den 15 januari 1990

Hans Göran Franck (s)

Karl-Erik Svartberg (s)

Lennart Nilsson (s)

Margareta Winberg (s)

Ulla-Britt Åbark (s)

Håkan Strömberg (s)

Anita Johansson (s)